

BogdanaShulyuk@i.ua

Шулюк Б. С., кандидат економічних наук

Шулюк Б. С., кандидат экономических наук

Shulyuk B. S., candidate of economic sciences

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ

ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ

ДОМОХОЗЯЙСТВ В УКРАИНЕ

FEATURES OF HOUSEHOLD FINANCIAL PLANNING IN UKRAINE

Економічна та соціальна стабільність домогосподарств значною мірою залежить від вміння ефективно планувати і використовувати сімейний бюджет. Далеко не завжди кожен індивід здатний рівномірно розподілити зароблені кошти на весь час свого життя, зберігши при цьому необхідний обсяг ресурсів до похилого віку [1, с. 73]. Саме фінансове планування дає змогу уникати фінансових ризиків і непередбачуваних ситуацій, здатне підвищувати добробут за рахунок розподілу наявних грошових ресурсів і планування майбутніх витрат.

Фінансове планування домогосподарств – це процес визначення індивідуальних або сімейних цілей, збору інформації та аналізу фінансового стану домашнього господарства, вибору моделі його фінансової поведінки з урахуванням поточної ситуації в економіці і припущень про майбутні тенденції її розвитку. Метою фінансового планування є формування достатнього обсягу грошових коштів, необхідного для досягнення цілей домашнього господарства.

Фінансове планування реалізується через розроблення фінансового плану, який дає змогу окреслити раціональну стратегію досягнення цілей, виходячи з фінансового стану і можливостей домогосподарства.

Фінансовий план домогосподарства – це індивідуально розроблений план дій щодо досягнення бажаних цілей (купівля квартири чи машини, здобуття освіти тощо), включаючи підбір відповідних кредитних, інвестиційних,

страхових, пенсійних та інших фінансових інструментів [2, с. 298]. Він включає складений план фінансових дій, а саме:

- план досягнення фінансових цілей у коротко- та довгостроковій перспективі;

- план реалізації інвестиційної діяльності з врахуванням допустимого рівня ризику і терміну досягнення цілей;

- план використання позикових коштів;

- план участі у страхових програмах, включаючи перелік ризиків, страхові суми, термін страхування;

- план пенсійного забезпечення, що передбачає підбір варіантів збільшення державної пенсії, накопичувальної і недержавної пенсій тощо.

Плануючи фінансове життя, домогосподарство може поставити перед собою короткострокові і довгострокові завдання: на день, тиждень, рік і на все життя. Постановка цілей є дуже важливим моментом для того, щоб досягнути фінансового благополуччя на довгі роки.

Середньо- та довгострокові фінансові плани домашнього господарства розробляються на кілька років для досягнення однієї чи двох значущих цілей. Короткострокові фінансові плани робляться на один рік. Варто зазначити, що інфляція при складанні короткострокового фінансового плану не враховується, на відміну від середньо- та довгострокового планування. Короткострокові плани можуть використовуватися як інструмент відстеження виконання довго- і середньострокових планів.

Для фінансового планування домашнього господарства зазвичай потрібна повна і достовірна інформація про інвестиції та заощадження, наявну заборгованість, страхові поліси і їхні умови, накопичувальну частину трудової пенсії, заповіти, утриманців, стан здоров'я членів сім'ї та ін. Відтак процес фінансового планування домашнього господарства складається з таких етапів: 1) окреслення фінансових цілей домогосподарства, 2) аналіз фінансового стану домогосподарства (зіставлення доходів і витрат), 3) визначення рентабельності використання активів домогосподарства, 4) врахування впливу ризиків на

досягнення поставлених фінансових цілей, 5) розроблення стратегії мінімізації ризиків, 6) складання фінансового плану домогосподарства, 7) коригування фінансового плану домогосподарства з врахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Успішне виконання фінансового плану сім'ї багато в чому залежатиме від точності прогнозів при його складанні, а також від того, наскільки оперативно домогосподарство буде реагувати на зміни зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на його розрахунок, особливо якщо план складається на тривалий період.

Вітчизняна практика свідчить, що українці плануванню особистих доходів і витрат належної уваги не приділяють, хоча на Заході це явище є доволі поширеним і дозволяє громадянам максимально оптимізувати сімейні бюджети. Причинами неефективного планування власного бюджету є відсутність досвіду управління доходами і витратами сімейного бюджету, вміння оцінювати фінансові можливості, економічної освіти, стабільних доходів тощо.

В сучасній періодиці та на сторінках Інтернет-порталів висвітлюють рекомендації щодо ведення сімейного бюджету. Так, для успішного планування власних фінансових ресурсів варто звернути увагу на наступні головні моменти. Зокрема, необхідно вести аналіз й облік сімейних доходів і витрат. Безперечно, найкращим варіантом для сім'ї є профіцитний бюджет, оскільки домогосподарство має змогу формувати грошовий фонд на додаткові витрати, які можуть виникнути в майбутньому (оплата навчання дітей, придбання житла, автомобіля та інших активів), а також збільшувати заощадження, які в майбутньому можуть трансформуватися в інвестиції за допомогою різноманітних фінансових інструментів. А наявність дефіцитного бюджету змушує скорочувати можливі статті витрат і здійснювати пошук додаткових джерел коштів.

Таким чином, складання фінансових планів і вибір моделі фінансової поведінки є важливим засобом максимізації добробуту і збільшення ймовірності досягнення цілей домашніх господарств. При цьому останні

повинні володіти неабиякої компетенцією, скрупульозністю та креативним підходом в процесі фінансового планування своєї життєдіяльності. Однак, в Україні, при неналежній розвинутості фінансової грамотності та культури управління особистими фінансами, особливої актуальності набуває розвиток інституту професійних консультантів, які володіють методикою фінансового планування – незалежних фінансових радників.

Список використаних джерел

1. Петрушка О. Сутнісно-теоретичні засади державного пенсійного страхування / Олена Петрушка // Світ фінансів. – 2010. – № 3. – С. 73–81.
2. Фінансова грамотність: навч. посібник / за ред. Т. С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. і доп. – К., 2013. – 311 с.